

Hvilke fremtidige psykologer ønsker vi oss?

Anne Skard

Anne Skard, denne månedens kronikkforfatter, er spesialist i voksenpsykologi. Sammen med Peder Kjøs, Magne Raundalen, Marit Netland, Kjell Underlid og Ingunn Skre er hun invitert av Tidsskriftet som fast kronikør. Neste måned: Peder Kjøs.

«Unnskyld meg, men er det faktisk mulig å gå gjennom hele deres utdannelse uten å ha NOEN kontakt med den verden vi lever i?»

Ved ansettelse av psykologer er karakterer sjelden etterspurt

Spørsmålet kom fra en yngre lege etter at en psykologstudent i hovedpraksis – altså en nesten ferdigutdannet psykolog – hadde lagt for dagen en skremmende mangel på viten om helt grunnleggende samfunnsforhold. Og hun var ikke den første studenten jeg hadde fått spørsmål om. Selv har jeg hovedsakelig møtt studenter på ulike arbeidssteder i Oslo, men psykologer andre steder i landet har gjenkjent situasjonen. Dette har fått meg til å stille spørsmål om hva slags psykologer vi ønsker å utdanne – spesielt hva slags psykologer vi ønsker i klinisk virksomhet – og hvordan vi kan få dem.

Alle studentene jeg har møtt, har nok vært skoleflinke. De fleste av dem har også vært selvstendige, engasjerte, spennende, samfunnsbevisste, sosiale bidragsyttere i et faglig miljø. Men andre har dessverre ikke vært det. Jeg har møtt studenter som muligens har kunnet mye teori, men som har vært umodne, uengasjerte, lite opptatt av hvordan de virker på andre, hatt store psykiske problemer eller fullstendig manglet sosiale antenner – også de har vært nesten ferdigutdannede psykologer. Det er denne minoriteten jeg er opptatt av.

Våre lovgivere har bestemt at studenter som kommer inn på profesjonsstudiet i psykologi, ikke kan hindres i å fullføre studiet, så sant de består nødvendige eksamener underveis. Dette innebærer at muligheten for å påvirke hva slags psykologer vi skal få i fremtiden, ligger dels i opptakskriteriene til studiet, dels i innholdet og dels i studentenes utvikling i løpet av studietiden.

Ved ansettelse av psykologer vektlegger vi vanligvis erfaring, praksis, attester, referanser og det udefinerbare «personlig egnethet», mens karakterer sjelden er etterspurt. Ville det ikke være naturlig å gjøre noe tilsvarende ved opptak til profesjonsstudiet?

Det er greit at karakterer inngår som *ett* av opptakskriteriene for å sikre et minimum av teoretiske kunnskaper. Samtidig vet vi at karakterer ikke alltid er noe godt mål. Mye kan virke inn på prestasjonen, og meg bekjent finnes det få entydige normer for karaktersetning – uansett hvilket nivå det gjelder. Det at mange resultater blir endret etter anke, bidrar heller ikke til å gjøre karakterer som eneste opptakskriterium særlig tillitvekkende.

Hvorfor ikke kreve minst ett års relevant jobberfaring? Da ville man sikre både at studentene har sett andre mennesker enn bare elever og lærere i sitt liv, og at de har fungert i et sosialt og faglig miljø. I tillegg ville man ha attester og referanser å støtte seg til. Det kunne videre tillegges vekt at søkeren har

engasjert seg i ikke-faglige aktiviteter som krever engasjement og sosiale ferdigheter. Bredere erfaring og sosial kompetanse er det jeg ønsker å sikre.

I mine øyne ville det i tillegg være ønskelig med et personlig intervju i den siste runden før opptak. Det er dessverre ikke alle som egner seg til bestemte studier eller jobber, og det må også studenter akseptere. Ikke det at et intervju i seg selv er noen garanti, og studenter kan utvikle og forandre seg mye i løpet av studiet, men jeg tror likevel at dette ville innebære en viss kvalitetssikring – i tillegg til å være en nyttig erfaring for studentene.

Det er også på tide med en kjønnskvoltering til psykologstudiet. Vi ser at psykolog er i ferd med å bli en kvinnetittel, noe som er svært uheldig. En ting er at kvinneyrker fremdeles har en tendens til å være lavlønnsyrker, men det viktigste er at våre brukere trenger begge kjønn. Noen ønsker eller bør ha en kvinnelig behandler, andre en mannlig, og dette bør vi kunne tilby. I tillegg har vel de fleste av oss erfart at enhver arbeidsplass er tjent med en viss kjønnsfordeling. Likestilling kan være mer enn bare kvinnekamp, og dette er primært en kamp for brukernes rettigheter og behov.

Nå vet vi jo at ikke minst unge mennesker kan utvikle seg mye i løpet av noen år. Derfor er det uhyre viktig å sikre at studentene gjennom studiene ikke bare får faglig kunnskap, men også annen kompetanse som kreves i de fleste jobber som psykolog. Jeg har til gode å høre om studenter som har fått tilbakemelding på egen atferd eller egenskaper som kanskje kan lette eller vanskeliggjøre jobben som psykolog for dem. Og hvilke andre instanser enn universitetene kan bidra til at studentene ikke bare får et faglig bredt erfaringsgrunnlag, men også den personlige tilbakemeldingen jeg synes de har krav på, og som jeg ser som en viktig del av utdannelsen?

Ulike typer praksis utenfor universitetene er jo ment å skulle utvide erfaringsgrunnlaget. Og jeg går ut fra at all praksis foregår under veiledning. Ville det ikke da være naturlig å be veilederne om en evaluering av den enkelte student? Dette blir muligens gjort muntlig på arbeidstedet, men jeg er usikker på i hvilken utstrekning også mindre positive sider av studentens innsats da blir tatt opp. For å sikre en skikkelig evaluering, også når den kan være ubehagelig, kunne man tenke seg et skjema med avkryssingssvar på spørsmål fra ulike aspekter ved innsatsen – også utenomfaglige. Disse kunne veilederen diskutere med studenten før skjemaet ble returnert til universitetet. Dette ville ikke være uoverkommelig tidkrevende, og praksisen ville da inngå som en mer integrert del av studiet, hvor både studenten selv og universitetenes lærere ville få nyttig informasjon til bruk i den videre utdanningsprosessen.

For meg er det en selvfølge at det å jobbe som psykolog – spesielt i klinisk praksis – krever svært mye mer enn rent faglig kunnskap. Vi skal fungere i sosiale miljøer, og vi skal møte pasienter/klienter fra ulike kulturer og lag av befolkningen. Vi skal samarbeide med mange, og vi må kunne ta inn ros og ris, korreksjon og kritikk – uansett om denne kommer fra våre brukere, kolleger eller andre. Dette krever langt mer enn boklig lærdom, og for meg virker det derfor uforståelig at bare teoretisk kunnskap legges til grunn for opptak til studiet. Men uansett opptakskriterier er det uhyre viktig at også andre kunnskaper og ferdigheter tillegges vesentlig vekt i løpet av studietiden.

Jeg er selvfølgelig klar over at en utvidelse av opptakskriteriene til profesjonsstudiet er ressurskrevende. Og det å gi studentene erfaringer og utviklingsmuligheter også på ikke-faglige områder kan være både vanskelig og til tider ubehagelig. Likevel spør jeg om ikke en slik utvidelse av kravene til de som vil bli psykologer, er ønskelig av hensyn til både profesjonen, den enkelte student og ikke minst våre brukere. De fleste av oss ønsker vel å havne på «riktig hylle» i livet, og de fremtidige psykologene jeg ønsker meg – spesielt i klinisk praksis – er altså de som kan fungere som langt mer enn levende faglige oppslagsverk.